

Els sentits, camí i porta

ENTREVISTA A JOSÉ TOLENTINO MENDONÇA A PROPÒSIT DEL SEU NOU LLIBRE *VERS UNA ESPIRITUALITAT DELS SENTITS*

Text: Helena Cots — Fotografia: Fragmenta

A *Vers una espiritualitat dels sentits* l'autor contraposa la mística de l'ànima que s'acosta al misteri a través de l'allunyament del món —com una mena de fugida d'aquest— a una espiritualitat corpòria que, al contrari, ens hi acosta, ens atura en el seu misteri i en el seu gaudi, a través de la consciència d'allò que percebem pels sentits en l'instant present. “Els sentits són com el camí que guia i com la porta que ens obre a la trobada amb Déu”, ens diu José Tolentino Mendonça. I afegeix que en l'espiritualitat “animista”, hereva més aviat del platonisme que del discurs bíblic, l'ànima es presenta com un estoig, com l'espai que reclud Déu religiosament. Aquesta frase em suscita una primera pregunta: Podria ser que les religions tendeixin a recloure Déu?

—A mi em fascina enormement, per exemple, que Jesús de Nazaret mai no faci servir un llenguatge culte/cultural o sagrat, sinó un llenguatge amb una forta arrel antropològica. Així, per parlar de Déu, Jesús recupera un eix antropològic fonamental, que és el de la paternitat/filiació. No és casualitat que

per explicar-se triés les paràboles. D'altra banda, el seu discurs principal mai no és legalista, no és normatiu: és un discurs sobre la veritable felicitat, les benaurances. Ben sovint el llenguatge religiós és massa restrictiu. Funciona d'una manera somnàmbula i com un codi que embotella la realitat de l'home i de Déu en lloc d'expandir-les. L'exemple de Jesús és inspirador: a ell li agrada parlar de Déu en obert.

Què vol dir “El cos que som és la gramàtica de Déu”?

—Vol dir que no podem viure una religió desencarnada, feta de conceptes abstractes, sinó que hem d'escoltar en el nostre propi cos la veu de Déu. Qui diu en el “nostre cos”, diu en la nostra història de vida, en la nostra fragilitat, en les nostres emocions, en els nostres somnis. Si, com ensenya la revelació judeocristiana, som

“imatge i semblança de Déu”, aleshores el nostre cos és la llengua materna del diví, és el Déu més tangible, el més pròxim.

Vostè sosté que se'ns fa difícil “veure” Déu perquè tenim una mena d'atròfia dels sentits...

—El problema rau en els nostres ulls, no pas en el paisatge. El Déu que es revela a l'Èxode és “un Déu que hi és per a nosaltres”, un Déu que escolta l'aflicció del seu poble. Si no el veiem enlloc ens hem de preguntar: per què? Malauradament desaprenem a utilitzar les eines antropològiques fonamentals que són els nostres sentits per entrar en relació amb Déu. La fe somou tan sols la raó. A hores d'ara és fonamental que mobilitzi tot el que som, que ens mogui sencers.

L'astènia també ens la provoca l'excés de comunicació, segons vostè...

—Els ulls estan com captivats per la profusió d'imatges. Les nostres orelles estan segrestades pel soroll permanent. Ens cal una educació per als sentits. Així, per exemple, el silenci, el desenvolupament del sentit crític, la cerca de camins alternatius a la idolatria del consumisme ens són una ajuda per recentrar-nos, quelcom que és cada vegada més urgent. Com deia el poeta portuguès Fernando Pessoa fent un diagnòstic del tot encertat de la modernitat: «*já não sei sentir / já não sei ser humano*», “ja no sé sentir / ja no sé ser humà”. Potser és que encara no sabem ser humans?

Si no sentim, no som humans... Els sentits són el motor de la vitalitat humana?

—Els sentits són radars que ens per-

meten accedir a la vida en la seva meravellosa polifonia i per diversos accessos: cadascun ens ensenya, ens du agafats per la mà, ens desvetlla el sentit profund de la realitat. Al contrari del que hom diu molt sovint, no només ens donen una representació superficial de l'experiència. Els sentits ens hi fan submergir.

Segons vostè, ens acostem a la realitat desatenent els sentits de proximitat (el tacte, el gust, l'olfacte) i sobrecarregant els sentits de llunyania (la vista i l'oïda)...

—Sí, aquest és un símptoma terrible de l'exili en què vivim. Ens projectem contínuament fora de nosaltres mateixos i no sabem habitar allò que ens és pròxim, veí nostre, allò interior. Esdevenim estrangers de nosaltres mateixos. En no parar compte en els sentits se'ns escapa la pròpia realitat, aquella que ens permet un coneixement en profunditat de la nostra vida més autèntica. El gran perill que correm és capficar-nos a gestionar burocràticament l'existència en comptes de ser contemplatius, d' enamorar-nos, de ser subjectes de la nostra pròpia història.

En el llibre ens fa participis del projecte d'espiritualitat del temps present, la “mística de l'instant”, que és una invitació a una vida total, que uneix contraris...

—A parer meu, no pot ser de cap altra manera. Com més espiritual, més sensorial. I en allò sensorial també hi és l'intangible, l'invisible, l'indivisible. Els sentits són les veritables antenes per al misteri.

Per cultivar aquesta espiritualitat convindria, sens dubte, trans-

LA RESSENYA

—
VERS UNA ESPIRITUALITAT DELS SENTITS

José Tolentino Mendonça

Barcelona: Fragmenta, 2016
72 pàgines

La mística dels sentits o de l'instant considera els sentits com el camí que ens guia cap a la trobada amb Déu. L'instant concret és l'únic contacte entre les possibilitats infinites de l'amor diví i l'experiència mutable i progressiva de l'humà en nosaltres. La mística de l'instant ens reenvia, així, a l'interior d'una existència autèntica, ens ensenya a tornar-nos realment presents: a veure en cada fragment l'infinit, a sentir la remor de l'eternitat en cada so, a tocar l'impalpable amb els gestos més simples, a assaborir l'esplèndid banquet del que és frugal i escàs, a embriagar-nos amb l'olor de la flor sempre nova de l'instant.

formar la nostra relació amb el temps...

—Aquest és un art que desaprenem, malauradament, i hi haurem de tornar; haurem de recuperar una relació amb el temps justa, equilibrada i creativa. Hem convertit el temps en el nostre mal més malèfic, perquè el considerem el bé més preuat, però mai no en tenim, de temps.

Què són els instants sense causa? El repòs creador?

—M'agrada molt la frase del místic Angelus Silesius: “La rosa no té un

perquè”. Si ho pensem bé, les coses més importants de la vida són inútils. L'amor, l'amistat, la bellesa, la generositat... i, amb tot, hem transformat la cultura contemporània en una dictadura de l'utilitarisme. Només té valor allò que té una utilitat immediata. És per això que ens costa aixecar els ulls de terra.

Quin paper hi té l'amor, en aquesta espiritualitat?

—Com diu Dante, a *La Divina Comèdia* —aquest llibre extraordinari!—, és “l'amor que mou el Sol / i les altres

estrelles”. La veritable clau és l'amor. És l'energia de la vida. El seu propulsor diví. Sant Pau tenia raó quan deia: “sense amor no sóc res”.

Finalment, quines són les implicacions ètiques de la mística de l'instant present?

—Una atenció més gran a la vida, entenent que per tocar l'essencial de la pregunta “Què és la persona humana?” no n'hi ha prou amb les receptes fetes o amb el camí d'ahir. La vida és una successió de començaments. —

DE LA MATEIXA EDITORIAL RECOMANEM:

ESPIRITUALITAT, EL CAMÍ DE LA VIDA**Raimon Panikkar**

Barcelona: Fragmenta, 2012 • 512 pàgines

Quina mena d'espiritualitat és la pròpia del nostre temps? Raimon Panikkar considera que ha de ser una espiritualitat integral, és a dir, que ha d'implicar l'home en la seva totalitat, sense deixar de banda cap aspecte de la realitat. Panikkar convida a recuperar la consciència de la unitat que constituïm en pensar-nos com a *cos*, com a *ànima*, com a *polis* i com a *kosmos*. Viscuda d'aquesta manera, la interioritat deixa de trobar-se en oposició dialèctica amb l'exterioritat, i permet descobrir el sentit de la vida en la joia, en les sofrenes, en les passions, en tots i cadascun dels instants del present.

EL DESIG ESSENCIAL**Xavier Melloni**

Barcelona: Fragmenta, 2012 • 168 pàgines

Els desitjos que ens travessen són l'expressió d'un anhel permanent de quelcom més. En tenim de tota mena, però tot i la seva aparent dispersió responen, segons Xavier Melloni, a una única passió: viure. L'impuls de la vida que es desplega en nosaltres i s'expressa a través nostre. La respiració, la gana i la set, l'amor, el poder, la bellesa, la tecnologia, el coneixement, la crida personal i la pregària són vistos per l'autor com a àmbits del desig, entès com un anhel, un èxtasi que ens condueix fora de nosaltres mateixos vers un bé sempre més gran que aspira a la unió amb l'Ésser total.

Saint Mungo Museum of Religious Life and Art

Text: David Casals — Fotografia: © Mseses/Wikipedia Commons/CC BY-SA 4.0

El Museu sobre Vida i Art Religiosos de Saint Mungo va néixer l'any 1993. Es tracta d'un espai pioner sobre pluralisme religiós que explora les sis religions principals, presentades en un pla d'igualtat i a través de tres grans àrees: una galeria d'art religiós, una exposició sobre la història religiosa d'Escòcia i un tercer espai sobre com celebra cada tradició els moments més importants de la vida de les persones: el naixement, l'entrada al món adult, el casament, la feina, la fertilitat i la mort. El fet religiós hi és tractat amb el màxim respecte i de manera que les persones espirituals sense religió puguin sentir-s'hi també còmodes.

Està situat al costat de la catedral presbiteriana de Glasgow, a les antigues dependències medievals destinades al bisbe i al cos catedralici. Inicialment, l'edifici havia de ser un centre d'interpretació de la catedral, però l'Església d'Escòcia no tenia prou recursos econòmics per tirar endavant el projecte i va demanar ajuda a les autoritats locals, que van proposar reconvertir-lo per fer-ne un espai dedicat al fet religiós en comptes de dedicar-lo a una tradició concreta.

Entre els elements més destacables del museu hi ha un jardí zen. També hi ha una secció per als infants, amb manualitats, jocs i textos adaptats als més petits.

2 Castle St, Glasgow G4 ORH, Regne Unit

Divendres i diumenge: 11.00-17.00
Dimarts, dimecres, dijous i dissabte: 10.00-17.00
Dilluns tancat

T 00 44 141 276 1625

mungobookings@glasgowlife.org.uk

Entrada gratuïta

<http://www.glasgowlife.org.uk/museums/st-mungos/Pages/default.aspx>